

Antallet af uddannede lærere er faldet markant, mens der aldrig har været flere uddannede sygeplejersker og pædagoger

INDLÆG

12.6.2023

Af forskningsprofessor Rasmus Landersø,
ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed

En ny analyse fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed undersøger hvordan antallet af uddannede indenfor de tre store velfærdsuddannelser – lærer, pædagog og sygeplejerske – har ændret sig fra 1996 til 2020.

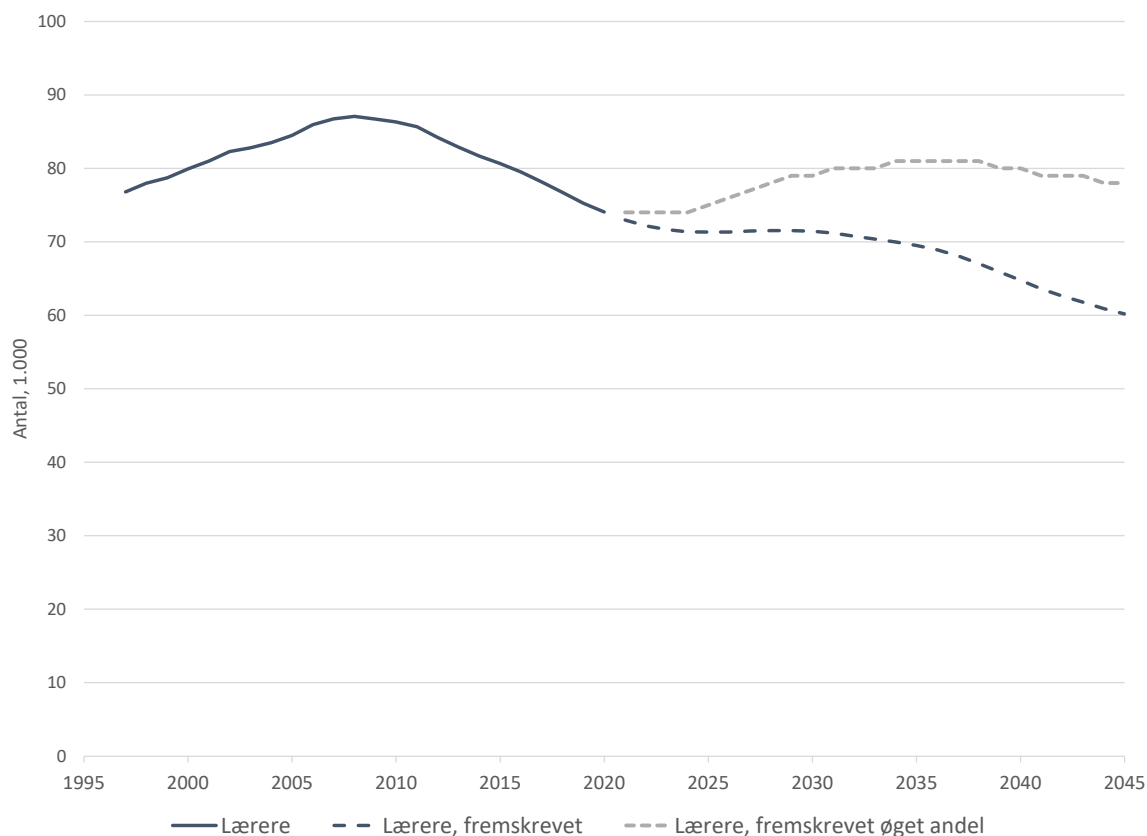
Der kommer aldrig så mange lærere igen

Analysen viser, at antallet af uddannede folkeskolelærere under 65 år er faldet med omkring 15% i løbet af de seneste 15 år. Den fuldptrukne blå linje i figur 1 viser antallet af uddannede folkeskolelærere under 65 år fra 1996 til 2020. Figuren viser, at antallet steg fra omkring 78.000 i 1996 til 87.000 i 2007, hvorefter det faldt til ca. 74.000, dvs. omkring 15%. Faldet fra 2007 til 2020 skyldes, at årgangene født fra midten af 1940'erne til midten af 1950'erne nåede tilbagetrækningsalderen i denne periode. En meget stor andel af disse årgange blev uddannet som folkeskolelærer, samtidig med at årgangene er de største i Danmarkshistorien.

Den stiplede blå linje viser, hvor mange uddannede folkeskolelærere under 65 år, der vil være frem mod 2045, hvis andelen af en årgang, der uddannes som folkeskolelærer, fremover fortsætter med samme andel af en årgang som i 2020. Som det fremgår, vil antallet af lærere i dette scenarie ligge stabilt på ca. 72.000 frem til 2035, hvorefter det vil falde til omkring 60.000 over de følgende 20 år, da årgangene er mindre end dem, der fylder 65 år.

Endelig viser den stiplede grå linje, hvor mange uddannede folkeskolelærere under 65 år, der vil være frem mod 2045, hvis andelen af en årgang, der uddannes til folkeskolelærer, stiger med ét procentpoint - fra nuværende 2,2% til 3,2% (en stigning på ca. 45% i hver årgang). I dette tilfælde vil antallet af uddannede lærere stige frem til 2035, dog uden at nå op på tidligere tiders niveau.

Figur 1. Antallet af uddannede folkeskolelærere

Note: Figuren viser antallet af uddannede lærere på 65 år eller derunder fra årene 1996 til 2020 i den fuldt optrukne linje. Den mørkeblå stiplede linje viser antallet af lærere på 65 år eller derunder fra 2021-2045, hvis andelen af en årgang, der er uddannet til folkeskolelærere, bliver fastholdt som det var blandt 34-årige i 2020. Den grå stiplede linje viser antallet af lærere på 65 år eller derunder fra 2021-2045, hvis andelen af en årgang, der fuldfører læreruddannelsen, er ét procentpoint højere end andelen blandt 34-årige i 2020.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

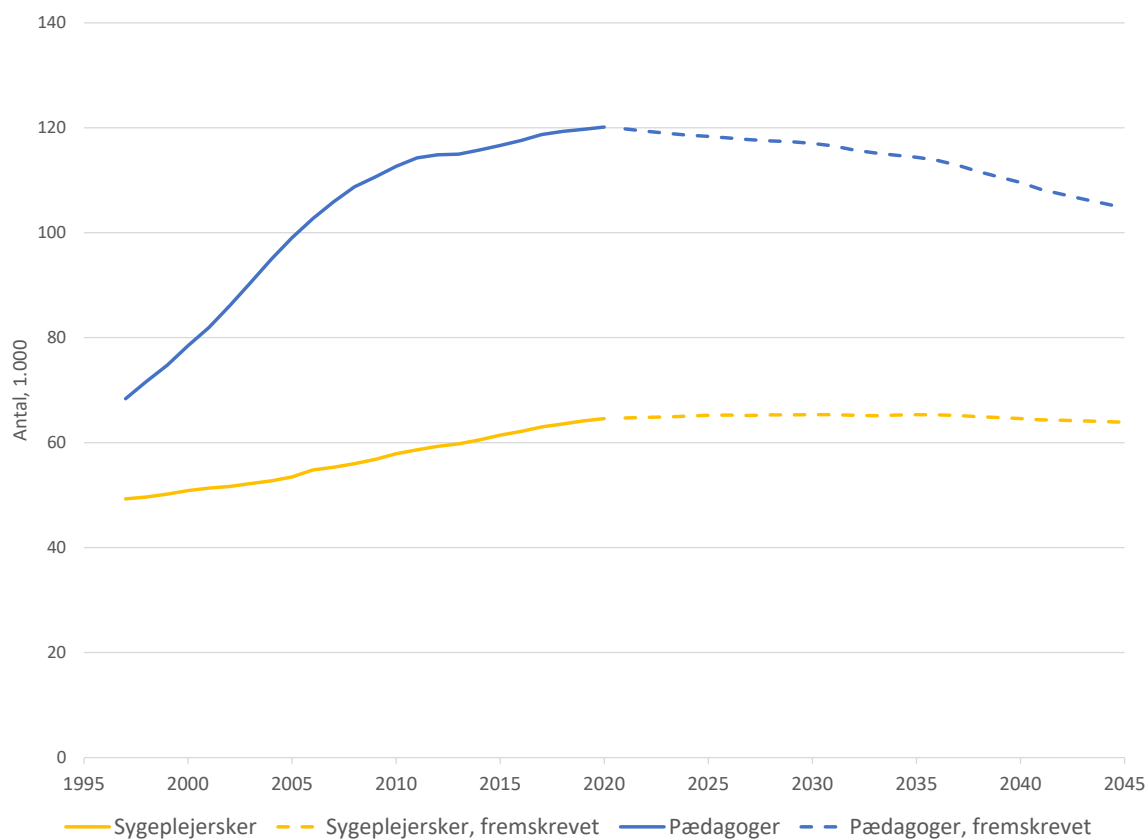
Antallet af uddannede pædagoger og sygeplejersker er steget

Figur 2 viser antallet af uddannede pædagoger og sygeplejersker under 65 år. De fuldt optrukne linjer viser den faktiske udvikling fra 1990 til 2020 mens de stiplede linjer viser den fremtidige udvikling i antallet, hvis andelen, der uddannes som hhv. pædagog eller sygeplejerske fremover fortsætter med samme andel af en årgang som i 2020.

Den fuldt optrukne linje viser, at antallet af uddannede sygeplejersker, og særligt antallet af uddannede pædagoger, er steget markant fra 1995 til 2020, hvor begge når de hidtil højeste niveauer på hhv. 65.000 og 120.000. Vedbliver andelen, der uddannes til de to professioner, uændret i fremtiden, vil antallet af sygeplejersker fortsætte med at ligge på samme niveau, som det

var i 2020, mens antallet af pædagoger vil falde lidt til omkring 110.000 i 2045, i takt med at tidligere, større årgange når tilbagetrækningsalderen.

Figur 2. Antallet af uddannede pædagoger og sygeplejersker

Note: Figuren viser antallet af uddannede pædagoger (blå linje) og sygeplejersker (orange linje) på 65 år eller derunder fra årene 1996 til 2020 i den fuldt optrukne linje. De stiplede linjer viser antallet af lærere på 65 år eller derunder fra 2021-2045, hvis andelen af en årgang, der uddannes som hhv. pædagog og sygeplejerske, bliver fastholdt som det var blandt 34-årige i 2020.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

220.000 uddannede dækker 150.000 fuldtidsårsværk

De lidt over 220.000 uddannede folkeskolelærere, pædagoger og sygeplejersker under 60 år i Danmark dækker tilsammen omkring 150.000 fuldtidsårsværk inden for deres relevante professioner. Det viser ny forskning fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Figur 3 viser, hvordan de tre professioners potentielle arbejdstid fordeler sig på tværs af alder. Værdien 1 svarer til den samlede arbejdstid, hvis alle på et givent alderstrin arbejder fuld tid.

Markant frafald tidligt i karrieren blandt folkeskolelærere

Figur 3a viser resultaterne for folkeskolelærere. Blandt uddannede folkeskolelærere under 40 år dækkes 70% af den samlede potentielle arbejdstid af arbejde omkring skolen (det lyseblå areal i figuren), mens ca. 7% lægges i arbejde med andre områder end skolen (det mørkeblå areal). De sidste 14% af potentialet, hvis alle under 40 år arbejdede fuld tid, bliver ikke brugt i beskæftigelse. Lidt under halvdelen af dette potentiale (svarende til ca. 4.000 fuldtidsstillinger) kan tilskrives arbejde på deltid (det mørkegrå areal), mens det resterende kan tilskrives personer, der står helt uden arbejde (det lysegrå areal).

Figuren viser også, at andelen af den samlede potentielle arbejdstid, der bruges på arbejde omkring skolen, ikke på noget alderstrin overstiger 80% – selv ikke blandt unge uddannede folkeskolelærere.

Endeligt viser figuren, at andelen af arbejde omkring skolen falder med alderen, hvilket modsvares af en tilsvarende stigning i andelen af arbejde med andre områder end skolen. Fx dækker 55-årige lærere i gennemsnit kun 66% af den samlede potentielle arbejdstid i arbejde omkring skolen mens 16% lægges i arbejde med andre områder end undervisning og skolen.

Stort uudnyttet arbejds potentiale blandt uddannede pædagoger

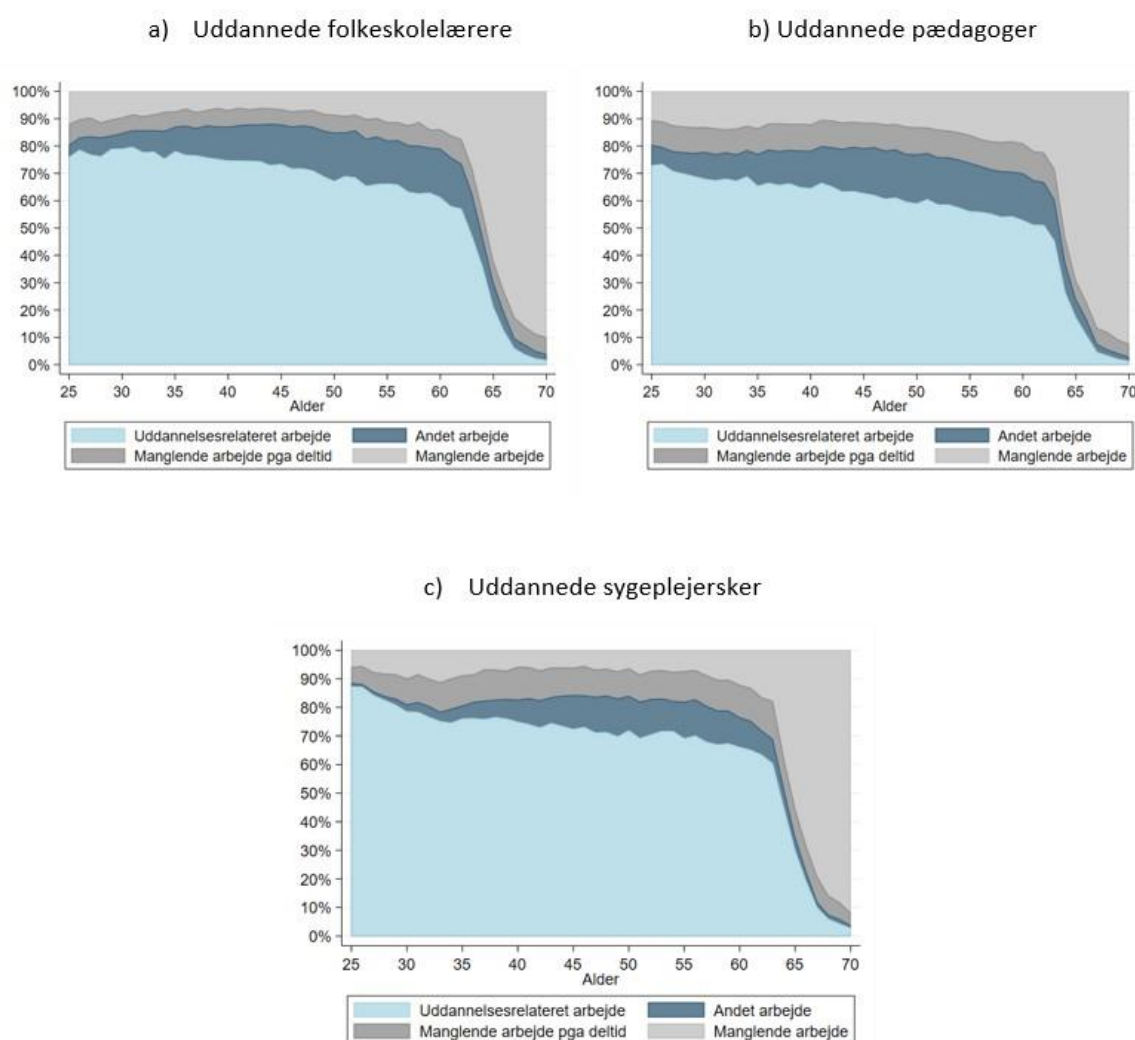
Figur 3b viser, at lidt over 60% af den samlede potentielle arbejdstid lægges i uddannelsesrelevant arbejde blandt uddannede pædagoger under 60 år. Blandt uddannede pædagoger i 20'erne og 30'erne er andelen ca. 68% mens den falder til 57% blandt uddannede pædagoger i 50'erne. Omkring 15% af den samlede potentielle arbejdstid blandt uddannede pædagoger under 60 år lægges i arbejde indenfor andre områder end det pædagogiske, mens de resterende 23% af den potentielle arbejdstid ikke bliver brugt på arbejde. Heraf kan en tredjedel tilskrives personer med deltidsarbejde (svarende til ca. 10.000 fuldtidsstillinger) og to tredjedele kan tilskrives personer helt uden beskæftigelse.

Større tilslutning til erhvervet blandt uddannede sygeplejersker

Uddannede sygeplejersker lægger flere arbejdstimer i uddannelsesrelevant arbejde end uddannede lærere og pædagoger. Eksempelvis viser figur 3c, at over 80% af den samlede potentielle arbejdstid blandt uddannede sygeplejersker på 30 år lægges i uddannelsesrelevant arbejde.

Andelen falder blandt ældre uddannede sygeplejersker – dog ikke til under 70% før slutningen af 50'erne. Dette fald kan primært tilskrives en stigende andel med arbejde i andre områder end det uddannelsesrelevante og ikke andre faktorer som en større tilbøjelighed til deltidsarbejde. Blandt 30-årige uddannede sygeplejersker arbejdes ca. 3% af den samlede potentielle arbejdstid uden for sygeplejerhvervet, mens det blandt 60-årige gælder 10%. Andelen af den potentielle arbejdstid, der ikke dækkes af arbejde, kan primært tilskrives deltidsarbejde (svarende til ca. 5.500 fuldtidsstillinger). Kun få uddannede sygeplejersker står helt uden arbejde indtil pensionsalderen nås.

Figur 3. Fordeling af samlet potentiel arbejdstid

Note: Figuren viser, hvordan den potentielle arbejdstid fordeles mellem hhv. uddannelsesrelevant arbejde (lyseblå), andet arbejde (mørkeblå) og manglende arbejde for hhv. uddannede folkeskolelærere (a), pædagoger (b) og sygeplejersker (c) i 2020. Kategorien manglende arbejde er opdelt i andelen, der kan tilskrives deltidsbeskæftigelse (mørkegrå), og andelen, der kan tilskrives fraværet af nogen type beskæftigelse (lysegrå). Figuren er baseret på fuldtidsbeskæftigelse således at en uddannet folkeskolelærer, der arbejder på 50%

nedsat tid på en skole, vil få tildelt værdien 0,5 i "uddannelsesrelevant arbejde" og 0,5 i "Manglende arbejde pga. deltid".

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

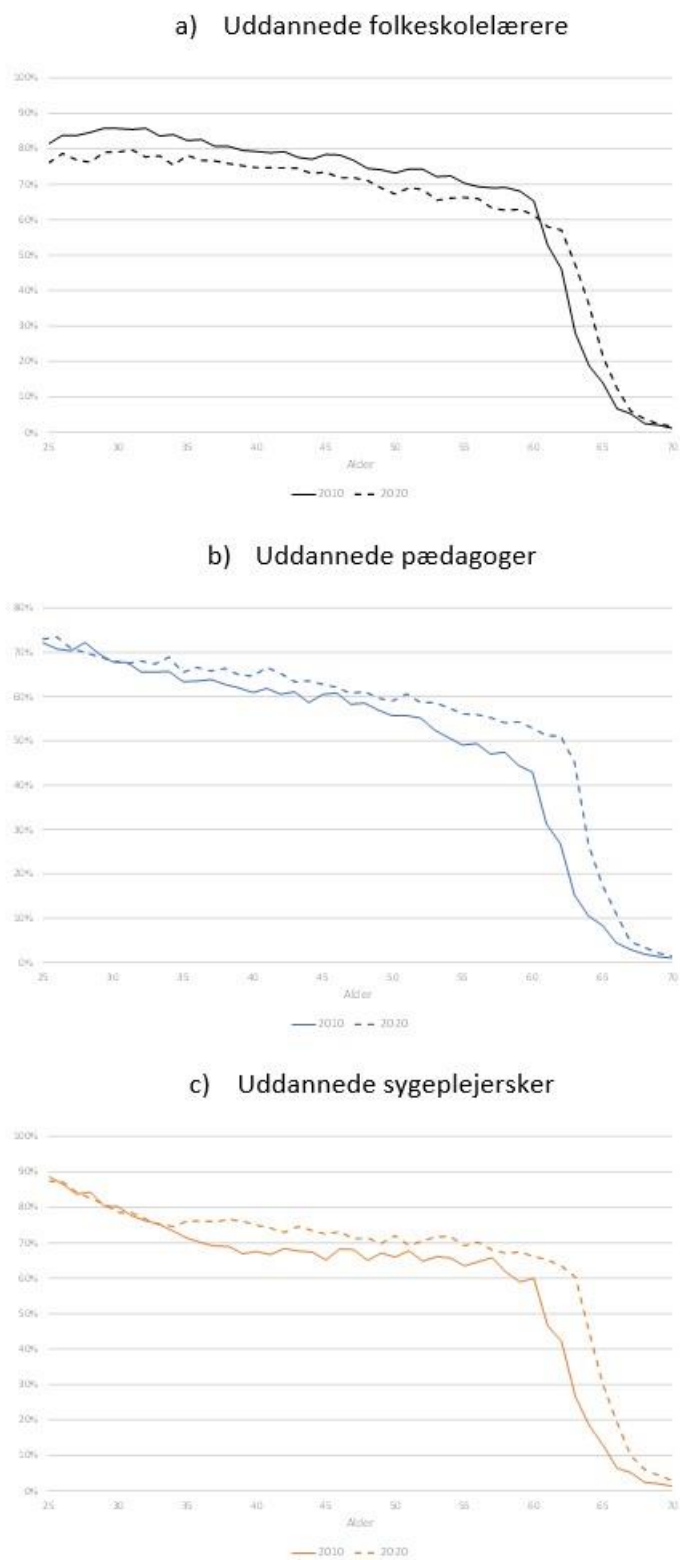
Flere arbejder som hhv. pædagog og sygeplejerske mens færre arbejder som lærer

Figur 4a viser, at en faldende andel af uddannede folkeskolelærere arbejder med arbejde omkring skolen. På alle alderstrin fra 25-60 år arbejdes et lavere antal timer i skolerelateret arbejde i 2020 sammenholdt med 2010. Den eneste undtagelse forekommer blandt personer over 60 år, hvor en senere tilbagetrækning delvist har modsvaret tendensen blandt de resterende aldersgrupper. Samlet set arbejdede uddannede folkeskolelærere fem procentpoint færre timer i arbejde med skolen i 2020 end i 2010.

Derimod blev en større andel af den samlede potentielle arbejdstid blandt uddannede pædagoger og sygeplejersker lagt i de relevante professioner i 2020 sammenholdt med 2010. Dette illustreres i figur 4b and 4c.

Ligesom det sås blandt uddannede folkeskolelærere er tilbagetrækningsalderen blev udskudt blandt uddannede pædagoger og sygeplejersker. Samtidig ses det dog også, at et større antal timer i arbejde som hhv. pædagog og sygeplejerske lægges på alle alderstrin i 2020 sammenholdt med 2010.

Figur 4. Andel af samlet potentiel arbejdstid, der lægges i uddannelsesrelevant arbejder i 2010 og 2020

Note: Figuren viser andelen af potentielle arbejdstimer, der lægges i uddannelsesrelevant arbejde for uddannede folkeskolelærere (a), pædagoger (b) og sygeplejersker (c) i 2010 og 2020 på tværs af alder.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Databeskrivelse:

Analysen er baseret på register data fra Danmarks Statistik.

Uddannelseskategorier:

Uddannelse er opgjort som højest fuldført uddannelse for alle i populationen i et givent år, der ikke er indskrevet på et studie.

Folkeskolelærere er defineret som alle med HFAUDD lig med 5440.

Pædagoger er defineret som alle med HFAUDD lig med 3186, 3187, 3282, 5111, 5112, 5113, 5115, 5120, 5444, 5445 eller 5447.

Sygeplejersker er defineret som alle med HFAUDD lig med 5166.

Beskæftigelseskategorier:

Uddannelsesrelevant beskæftigelse er opgjort på baggrund DISCO08. For folkeskolelærere og pædagoger er uddannelsesrelevant arbejde defineret som DISCO-08 lig med 23 (undervisnings- og pædagogisk arbejde). For sygeplejersker er uddannelsesrelevant arbejde defineret som DISCO-08 lig med 22 (arbejde indenfor sundhedsområdet).

Timeantal:

Timetal er udregnet på baggrund af opgjorte timer i marts 2020 på baggrund af data fra registret BFL relativt til en fuldtidsansættelse på 160,33 timer. Marts 2020 er valgt fordi dette er den seneste måned med data, som ikke påvirkes af enten COVID-19 restriktioner eller ferier (som fx sommer- eller juleferie). Vælges der en anden måned uden for ferierne som fx november 2019, er resultaterne identiske.

- 1) Uddannelsesrelevant arbejde er udregnet som timer i marts 2020 i et job med DISCO-08 lig med 23 (eller 22 for sygeplejersker) divideret med 160,33.
- 2) Andet arbejde er udregnet som timer i marts 2020 i et job med DISCO-08 ikke lige med 23 (eller 22 for sygeplejersker) divideret med 160,33.
- 3) Manglende arbejde er udregnet som andelen uden nogle timers arbejde.

Manglende arbejde pga. deltid er som 100% fratrukket andelen fra 1), 2) og 3).